

**ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»

галузь знань – **05** соціальні та поведінкові науки

спеціальність – **053** «психологія»

**Івано-Франківськ
2020**

Робоча програма із «*ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЇ*» для студентів за напрямом підготовки «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 053 Психологія. Освітня програма «Клінічна та реабілітаційна психологія» « » 2020 року – 23 с.

Розробник програми – професор, завідувач кафедри загальної та клінічної психології, доктор психологічних наук В. П. Москалець.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від “28” серпня 2020 р. № 2
Завідувач кафедри загальної та
клінічної психології

(Москалець В.П.)

Схвалено методичною комісією факультету психології
Протокол від “10” вересня 2020 р. № 2

Голова

(Пілецька Л. С.)

©Москалець, 2020 рік

©Москалець, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки	Цикл професійної підготовки, обов'язкова теоретична
Модулів – 1	Спеціальність – 053 «психологія»	Рік підготовки – 5-й
Змістових модулів – 1		Семестр – 10-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – магістерська робота		Лекції – 12 годин
Загальна кількість годин – 90		Практичні, семінарські – 18 годин
		Самостійна робота – 60 годин
		Індивідуальні завдання
	Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 (всіх) Самостійної роботи студентів – 60 (всіх)	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки	Цикл професійної підготовки, обов'язкова, теоретична
Модулів – 1	Спеціальність – 053 «психологія»	Рік підготовки – 5-й
Змістових модулів – 1		Семестр – 10-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – магістерська робота		Лекції – 6 годин
Загальна кількість годин – 90		Практичні, семінарські – 2 години
		Самостійна робота – 82 години
		Індивідуальні завдання
	Вид контролю: залік	

Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 8 (всіх) Самостійної роботи студентів – 82 (всіх)	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	
--	--	--

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – % ; для заочної форми навчання – %.

2. Мета, завдання та цілі навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

Мета вивчення дисципліни – формування професійних компетентностей, пов'язаних з екзистенційною психологією.

Досягнення мети вивчення дисципліни передбачає виконання *завдань*:

Сформуувати компетентності, які забезпечують здатності:

- застосовувати знання з екзистенційної психології у практичних ситуаціях;
- проводити психологічні дослідження на належному теоретичному рівні;
- генерувати нові ідеї (креативність);
- виявляти, ставити і вирішувати екзистенційно-психологічні проблеми;
- діяти на основі гуманістичних морально-етичних міркувань (мотивів);
- розробляти екзистенційно-психологічні проекти та керувати ними;
- надавати консультаційно-психологічну, психокорекційну, психотерапевтичну допомогу на гуманістично-психологічних науково-теоретичних засадах;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, зокрема, в екстремальних і кризових, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Цілі вивчення дисципліни:

У системній взаємодії з іншими курсами (освітніми компонентами) освітньої програми «Клінічна та реабілітаційна психологія» (далі – ОП) формувати й розвивати такі загальні компетентності (далі – ЗК), спеціальні компетентності (далі – СК), досягати таких програмних результатів (далі – ПР):

Базову професійну компетентність магістра психології: Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності в галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити і вирішувати психологічні проблеми.

ЗК5. Здатність цінувати й поважати різноманітність і мультикультурність.

ЗК6. Здатність діяти на основі морально-етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей і рухатися до спільної мети.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

ПР, визначених Стандартом вищої освіти спеціальності 053 Психологія:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій. ПР12. Складати та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. ПР13. Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитись до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку,

слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

З ОП «Клінічна та реабілітаційна психологія», ОР – магістр: ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

3. Програма навчальної дисципліни «ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль 1. ГУМАНІСТИЧНА СУТНІСТЬ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Екзистенційна психологія як галузь гуманістичної психології

Предмет екзистенційної психології. З історії становлення екзистенційної психології. Екзистенційний аналіз. Логотерапія.

Тема 2. Ноогенні неврози.

Психологія «духовного вакууму», «екзистенційного вакууму», «екзистенційного відчаю» (екзистенційної фрустрації). Симптоми, синдром та різновиди ноогенного неврозу. Психогенний невроз

Тема 3. Потреба людини мати смисл життя

Психологія смислу життя особистості. Аксиологічні засади смислу життя особистості: 1. Цінності творення як аксіологічна основа самоактуалізації особистості. 2. Цінності переживання як аксіологічна основа вищих почуттів особистості. 3. Цінності ставлення як аксіологічна основа мужності гідно жити всупереч вирокам долі.

Тема 4. Екзистенційний «Над-Смисл»

Основний психологічний зміст духовності і моральності особистості. Совість як регулятивний психічний механізм моральності особистості. Головна проблема людини у екзистенціалізмі та в екзистенційній психології. Позиція «Всупереч Абсурду». «Втеча від Абсурду». (*“Escape from Absurd”*). «Над-смисл» життя. Свобода вибору особистості. «Свобода від» і «свобода для». Психологія екзистенційної відповідальності.

Тема 5. Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога

Основний психологічний зміст гуманістичної релігії/конфесії (за Е. Фроммом). Цілющий психологічний вплив віри в Бога, згідно з К. Г. Юнгом, В. Е. Франклом, А. Х. Маслоу, К. Р. Роджерсом. Екзистенційна психотерапія П. Тілліха

Тема 6. Методи екзистенційно-психологічної допомоги

Екзистенційно-аналітична (логотерапевтична) бесіда. Основи техніки парадоксальної інтенції. Методологічні засади надання психологічної допомоги у «екзистенційному аналізі» Людвіга Бінсвангера.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна і заочна форми			
	Усього	В тому числі		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5

Модуль 1

Змістовий модуль 1

Денна форма навчання

Тема 1. Екзистенційна психологія як галузь гуманістичної психології	14	2	2	10
Тема 2. Ноогенні неврози	14	2	2	10
Тема 3. Потреба людини мати смисл життя	16	2	4	10
Тема 4. Екзистенційний «Над-Смисл»	16	2	4	10
Тема 5. Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога	14	2	2	10
Тема 6. Методи екзистенційно-психологічної допомоги	16	2	4	10
Всього годин	90	12	18	60

Заочна форма навчання

Тема 1. Екзистенційна психологія як галузь гуманістичної психології	14	2		12
Тема 2. Ноогенні неврози	12	2		10
Тема 3. Потреба людини мати смисл життя	20			20
Тема 4. Екзистенційний «Над-Смисл»	12	2		10
Тема 5. Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога	20			20
Тема 6. Методи екзистенційно-психологічної допомоги	12		2	10
Всього годин	90	6	2	82

5. Теми семінарських занять для денної форми навчання

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	Екзистенційна психологія як галузь гуманістичної психології Предмет екзистенційної психології. З історії становлення екзистенційної психології. Екзистенційний аналіз. Логотерапія.	2
2	Ноогенні неврози Психологія «духовного вакууму», «екзистенційного вакууму», «екзистенційного відчаю» (екзистенційної фрустрації). Симптоми, синдром та різновиди ноогенного неврозу. Психогенний невроз.	2
3	Потреба людини мати смисл життя Психологія смислу життя особистості. Аксиологічні засади смислу життя особистості: 1. Цінності творення як аксіологічна основа самоактуалізації особистості. 2. Цінності переживання як аксіологічна основа вищих почуттів особистості. 3. Цінності ставлення як аксіологічна основа мужності гідно жити	4

	всупереч вирокам долі.	
4	Екзистенційний «Над-Смисл» Основний психологічний зміст духовності і моральності особистості. Совість як регулятивний психічний механізм моральності особистості. Головна проблема людини у екзистенціалізмі та в екзистенційній психології. Позиція «Всупереч Абсурду». «Втеча від Абсурду». (<i>“Escape from Absurd”</i>). «Над-смисл» життя. Свобода вибору особистості. «Свобода від» і «свобода для». Психологія екзистенційної відповідальності.	4
5	Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога Основний психологічний зміст гуманістичної релігії/конфесії (за Е. Фроммом). Цілющий психологічний вплив віри в Бога, згідно з К. Г. Юнгом, В. Е. Франклом, А. Х. Маслоу, К. Р. Роджерсом. Екзистенційна психотерапія П. Тілліха	2
6	Методи екзистенційно-психологічної допомоги Екзистенційно-аналітична (логотерапевтична) бесіда. Основи техніки парадоксальної інтенції. Методологічні засади надання психологічної допомоги у «екзистенційному аналізі» Людвіга Бінсвангера.	4
	РАЗОМ	18
	для заочної форми навчання	
1	Підсумкове семінарське заняття Предмет та основні проблеми екзистенційної психології. Сутність ноогенного неврозу. Психологія смислу життя особистості.	2

6. Самостійна робота для денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	З історії становлення екзистенційної психології	10
2	Психогенний невроз (за В. Е. Франклом)	10
3	Цінності переживання і ставлення у творчому доробку Григорія Сковороди	10
4	Основний психологічний зміст духовності і моральності особистості	10
5	Цілющий психологічний вплив віри в Бога за В. Е. Франклом	10
6	Техніка парадоксальної інтенції (за В. Е. Франклом)	10
	РАЗОМ	60

для заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	З історії становлення екзистенційної психології	12

2	Психогенний невроз (за В. Е. Франклом)	10
3	Потреба людини мати смисл життя	20
4	Основний психологічний зміст духовності і моральності особистості	10
5	Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога	20
6	Методи екзистенційно-психологічної допомоги, зокрема. техніка парадоксальної інтенції (за В. Е. Франклом)	10
	РАЗОМ	82

7. Індивідуальні завдання

Є однією з форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Виконуються студентами під керівництвом викладача. Індивідуальні завдання даються студентам в терміни, передбачені робочою навчальною програмою. Виконання індивідуальних завдань має сприяти виявленню, актуалізації та розвитку креативності студентів, поглибленню, концептуальному узагальненню та закріпленню знань і вмінь, яких вони набувають у процесі навчання.

Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять до тижневого аудиторного навантаження студентів. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

Індивідуальні завдання з екзистенційної психології це: курсові й дипломні розробки (магістерські дисертації), написання рефератів, есе, аналіз проблемних ситуацій, пов'язаних із наданням екзистенційно-психологічної допомоги, підготовка результатів власних досліджень до виступів на конференціях, розробка планів гуманістично-екзистенційних психокорекційних бесід, моделей екзистенційно-психологічної допомоги тощо.

8. Методи навчання

Це впорядковані способи спільної пізнавальної діяльності викладачів і студентів, спрямовані на ефективне виконання навчальних завдань. Базисними методами навчання в процесі вивчення дисципліни «екзистенційна психологія» є: 1) передача викладачем студентам знань, пізнавальних умінь і навичок; 2) учіння – активна пізнавальна діяльність студентів.

Загальні методи навчання – це полівекторний і багатовимірний педагогічний феномен, основними аспектами якого є:

- гносеологічний (відповідність фундаментальним законам пізнання);
- логіко-змістовий (структурування навчального матеріалу відповідно до законів формальної логіки);
- психологічний (врахування психологічних механізмів пізнання);

– педагогічний (використання ефективних засобів досягнення мети навчання)

Класифікація методів вивчення дисципліни «екзистенційна психологія»:

Догматичний – одержання знань в готовому вигляді.

Дослідницький – здобування знань за допомогою спостережень, дослідів, вимірювань на основі самостійного висування гіпотез, знаходження вихідних даних, прогнозування результатів.

Евристичний – засвоєння знань, умінь, навичок шляхом інтелектуального пошуку, креативного підходу.

Метод стимулювання інтересу до навчання – пізнавальні методи ігрового характеру, дискусії з цікавих питань, цікавий емпірично-ілюстративний матеріал.

Метод стимулювання відповідальності – переконування, об'єктивна та оптимальна вимогливість з педагогічно доцільним використанням аверсивних методів та заохочень.

Метод усного контролю і самоконтролю – усна індивідуальна і фронтальна перевірка знань, інтелектуальних навичок; самоорганізація, самоконтроль, самоперевірка.

Метод письмового контролю і самоконтролю – контрольні письмові роботи, письмові заліки, програмований контроль, письмовий самоконтроль.

Пояснювально-ілюстративний – пізнавально-діяльнісна взаємодія викладача і студентів, яка полягає в тому, що педагог повідомляє готову інформацію різними методами з використанням демонстрацій, а студенти сприймають, осмислюють, запам'ятовують і відтворюють її.

Проблемний виклад – студенти залучаються до пізнавальної діяльності в умовах вербального навчання, коли викладач ставить проблему, показує шляхи її вирішення, а студенти слідкують за ходом його думки, міркують, емоційно реагують, що включає їх в атмосферу науково-доказово-пошукового мислення.

Репродуктивний метод – сприяє формуванню знань (завдяки заучуванню), умінь і навичок (завдяки системі вправ); управлінська діяльність викладача в цьому процесі полягає в доборі необхідних інструкцій, алгоритмів, завдань, що забезпечує багаторазове відтворення знань та умінь за зразком.

Частково-пошуковий (частково-евристичний) метод – використовується для підготовки студентів до самостійного розв'язання пізнавальних задач, здійснення окремих кроків у вирішенні проблем, проходження окремих етапів дослідження.

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів щодо конкретної пізнавальної роботи. Форми проведення поточного контролю під час навчальних занять визначаються кафедрою і відображаються у робочому плані навчальної дисципліни. Тестовий контроль можна проводити як на практичних, так і на лекційних заняттях. ***ОПИТУВАННЯ НА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТТЯХ, КОНТРОЛЬНА РОБОТА.***

Семестровий контроль проводиться за однією з таких форм: залік або іспит з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. **ЗАЛІК**.

Під час семестрового контролю враховуються результати оцінок всіх видів навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
		90–100	A
80–89	B	добре	
70–79	C	задовільно	
60–69	D		
50–59	E		
26–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Основна рекомендована навчально-методична і наукова література

1. Глива Є. Вступ до психотерапії: навчальний посібник. – Острог-Київ: «Острозька академія»; «Кондор», 2004. – С. 145-247.
2. Москалець В. Екзистенційний аналіз: лекції. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
4. Москалець В. Психологія особистості: підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. – Київ: Ліра-К, 2020. – С.131-163; 310-333.
5. Москалець В. П. Психологія особистості: підручник, 2-тє вид., перероб., доповн. Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С.154-193; 368-394 .
6. Москалець В. П. Психологія релігії: підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. Київ: Ліра-К, 2020. 192 с.
7. Москалець В. Психологія релігії: підручник, 2-ге вид, переробл., доповн. – Київ: «КНТ», 2019. – 220 с.
8. Тиллих П. Избранное. Теология культуры. – М.: Юрист, 1995. – 480 с.
9. Франкл В. Основы логотерапии. Психотерапия и религия. СПб.: Речь, 2020. 286 с.
10. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ. и нем. / Общ. ред. Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева; вст. ст. Д. А. Леонтьева. – М.: Прогресс, 1990. 368 с.
11. Юнг К. Г. Бог и бессознательное. – М.: Прогресс, 1998. – 138 с.
12. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени. – М.: «Прогресс» – «Универс», 1994. – 336 с.

Додаткова рекомендована навчально-методична і наукова література

1. *Гречка М.* Таїна людського буття (матриця «воскресіння»): науково-популярне видання. – Київ: «Ліра-К», 2018. – 232 с.
2. *Григорій Сковорода* Повне зібрання творів. У 2-х т. – Київ: «Наукова думка», 1973. – Т. 1. – С. 77, 80, 87, 144-145; 148; 250. – Т. 2. С.137, 213.
3. *Москалець В. П., Олійник А. В.* Релігійна віра як антисуїцидальний чинник // Практична психологія та соціальна робота, 2009. – № 2. – С. 71-80.
4. *Охорона психічного здоров'я в умовах війни: у 2 т. / пер. з англ. Т. Семігіна, І. Павленко, Є. Овсяннікова, О. Тесленко.* – Київ: Наш формат, 2017. 1 т. – С 101-121; 271-297.
5. *У кожній темі курсу лекцій, самостійної роботи та семінарських занять цього силабусу.*
6. *У списку літератури до лекцій: Москалець В.* Екзистенційний аналіз. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
7. *Фромм Э.* Психоаналіз и религія. – Сумерки богів. – М.: Политиздат, 1989. – С. 143-222.

10. Інформаційні ресурси

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролів.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри (циклової комісії), ради (методичної комісії) факультету (навчального закладу), підписується завідувачем кафедри (головою циклової комісії), головою ради (методичної комісії) і затверджується проректором (заступником директора) вищого навчального закладу з навчальної роботи.

3. Формат бланку А4 (210 x 297)

Програма вивчення навчальної дисципліни «*екзистенційна психологія*» складена відповідно до освітньої програми спеціальності «*Клінічна та реабілітаційна психологія*» освітньо-кваліфікаційного рівня «*магістр*».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є екзистенційно-психологічна проблематика, яка полягає у сфері аксіологічної (ціннісно-орієнтаційної) діяльності та спрямованості психіки особистості.

Міждисциплінарні зв'язки: вершинна психологія, аксіопсихологія, психологія релігії, пастирська психологія, персонологія, психологія особистості, неврологія, екзистенціалізм.

Місце екзистенційної психології в структурі галузей психологічних знань та навчальних психологічних дисциплін визначає її предмет: екзистенційно-психологічна проблематика, яка полягає у сфері аксіологічної (ціннісно-орієнтаційної) діяльності та спрямованості психіки особистості. Відтак, вона функціонально і структурно взаємопов'язана з вершинною психологією, аксіопсихологією, психологією релігії, пастирською психологією, психологією особистості, персонологією, неврозологією, екзистенціалізмом, клінічною та реабілітаційною психологією, психогігієною, психопрофілактикою, психокорекцією, психотерапією, а також з соціальною психологією.

Засоби діагностики успішності навчання:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- письмова контрольна робота;
- письмове залікове завдання.

Примітки:

- a. Програма нормативної навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь. Програма нормативної навчальної дисципліни є складовою державного стандарту вищої освіти.
- b. Програма вибіркової навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної програми.
- c. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.
- d. Формат бланку А4 210 x 297 мм

ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни «ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»

Укладач: завідувач кафедри загальної та клінічної психології, доктор психологічних наук,
професор *В. МОСКАЛЕЦЬ*

Самостійна робота є однією з необхідних форм професійної підготовки фахівців у ВНЗ. Основний зміст цієї роботи полягає у самостійному опрацюванні та конспектуванні навчально-методичних і наукових джерел у процесі: 1) підготовки до семінарських і практичних занять, до контрольних робіт, заліків та іспитів; 2) написання курсових і дипломних робіт, розробки різних проектів (планів, моделей тощо); 3) наукових досліджень.

Мета самостійної роботи:

1. Ефективне засвоєння студентами фахових знань та вмінь посередництвом активної самоорганізації та саморегуляції своєї пізнавальної діяльності.
2. Формування основ умінь і навичок безперервного учіння з метою саморозвитку професійної компетентності протягом усієї професійної кар'єри.
3. Розвиток професійної креативності.

В процесі самостійної роботи студенти мають виробити такі уміння:

- самостійно знаходити необхідну інформацію у різних джерелах та носіях, зокрема, електронних;
- знаходити істотні положення у інформації з метою розуміння їх істотних властивостей в контексті дискурсу, що вивчається.

Тема 1. Екзистенційна психологія як галузь гуманістичної психології

Мета: Ознайомлення майбутніх магістрів клінічної та реабілітаційної психології з предметом екзистенційної психології, основними етапами становлення і розвитку екзистенційної психології, зокрема, екзистенційного аналізу (логотерапії)

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Що таке гуманістична психологія?
2. Що вивчає екзистенційна психологія?
3. Висвітліть основний зміст ідей засновників екзистенційної психології, які лягли в її основу.
4. Доведіть, що ідейно-методологічні засади «екзистенційного аналізу» Л. Бінсвангера та «екзистенційного аналізу» (логотерапії) В. Е. Франкла відповідають парадигмі гуманістичної психології.
5. Назвіть основні екзистенційно-психологічні ідеї Григорія Сковороди

Література:

До всіх тем: Москалець В. Екзистенційний аналіз: лекції. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

До теми 1: 1. Глива Є. Вступ до психотерапії: навчальний посібник. – Острог-Київ: «Острозька академія», «Кондор», 2004. – С. 151-247.

Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Вид. 3-є, переробл., доповн. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 317-320.

2. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Вид. 2-ге, переробл., доповн. – Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С. 376-378.

3. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник: Пер. с англ. и нем. / Общ. ред. Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева. – М.: Прогресс, 1990. – С. 23-45; 321-334.

Тема 2. Ноогенні неврози.

Мета: Оволодіння майбутніми магістрами клінічної та реабілітаційної психології основами наукових знань про: основний психологічний зміст «духовного вакууму», «екзистенційного вакууму», «екзистенційного відчаю» (екзистенційної фрустрації); симптоми, синдром та різновиди ноогенного неврозу; сутнісний зміст психогенного неврозу.

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Що таке «духовний вакуум» (за В. Е. Франклом)?
2. Що таке «екзистенційний вакуум» (за В. Е. Франклом)?
3. Що таке «екзистенційний відчай» та «екзистенційна фрустрація» (за В. Е. Франклом)?
4. Висвітліть основний зміст симптомів та синдрому ноогенного неврозу.
5. Що таке «невроз вихідного дня»? Які ще неврози можуть мати ознаки ноогенних?
6. Що таке психогенні та соматогенні захворювання?
7. Що таке психогенний невроз?

Література:

1. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 317-324.

2. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С. 376-384.

3. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник – М.: Прогресс, 1990. – С. 284-321; 338-360.

Тема 3. Потреба людини мати смисл життя

Мета: Оволодіння майбутніми магістрами клінічної та реабілітаційної психології основами наукових знань про: психологічні аспекти смислу життя людини; «цінності творення»; «цінності переживання»; «цінності ставлення», - що є необхідною умовою і теоретичною основою компетентної науково-дослідної і практичної професійної діяльності, зокрема, у наданні екзистенційно-психологічної допомоги в клінічно-психологічній та реабілітаційно-психологічній роботі.

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Доведіть що кожна нормальна людина потребує смислу життя.
2. Висвітліть основний психологічний зміст «цінностей творення» як аксіологічного базису смислу життя особистості (за В. Е. Франклом).
3. Що таке «цінності переживання» у логотерапевтичному вченні?
4. Що таке «цінності ставлення» згідно у теорії «екзистенційного аналізу В. Е. Франкла»?
5. В яких ситуаціях психотерапевт має допомогти пацієнту/клієнту зорієнтуватись на цінності

ставлення?

Література:

1. Глива Є. Вступ до психотерапії: посібник. – Острого-Київ: «Кондор», 2004. – С. 151-193.
2. Григорій Сковорода Повне зібрання творів. У 2-х т. – Київ: «Наукова думка», 1973. – Т. 1. – С. 77; 80-81; 87; 144-145; 250. – Т. 2. С. 137, 213
3. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 317-324.
4. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С. 376-384.
5. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник – М.: Прогресс, 1990. – С. 284-321; 338-360.

Тема 4. Екзистенційний «Над-Смисл»

Мета: Оволодіння майбутніми магістрами клінічної та реабілітаційної психології основами наукових знань про: основний психологічний зміст духовності і моральності особистості; головну проблему людини у екзистенціалізмі; «Втечу від Абсурду» (“*Escape from Absurd*”); «бунт без віри і надії»; «розумовий суїцид»; свобода вибору особистості; психологію екзистенційної відповідальності

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Охарактеризуйте основні психологічні особливості моралі як форми нормативної регуляції.
2. Що таке покарання й винагорода совісті як психологічного механізму функціонування моральності особистості?
3. Що таке духовність, моральність та екзистенційна відповідальність особистості і як вони співвідносяться?
4. До яких видів любові, з виокремлених стародавніми греками, може і має належати християнська любов?
5. Що таке «екзистенційний абсурд», «екзистенційний відчай», «духовна нудота», «хвороба розвиненого інтелекту»?
6. Висвітліть основний психологічний зміст «тривоги долі й смерті» і «тривоги порожнечі та відсутності смислу життя».
7. Охарактеризуйте «Втечу від Абсурду» та «бунт без віри і надії» (за А. Камю) і «мазохістську» складову цього «бунту».
8. Доведіть, що «розумовий суїцид» («філософське самогубство») не є актом дійсно вільного вибору суб'єкта, а відтак, основною проблемою філософії.
9. Висвітліть сутність гедоністично-екзистенційної життєвої позиції особи.
10. Якими реаліями сучасного світу суттєво посилюється екзистенційна мотивація віри в Бога, а відтак, її психопрофілактична та психотерапевтична функції?
11. Що таке «Смерть Бога» і «Смерть Людини»?
12. Назвіть два основні екзистенційні висновки, які слід зробити з сучасної ситуації буття людства і доведіть, що ці висновки є реалістичними.
13. Охарактеризуйте основні стратегії психології «розумного егоїзму», зокрема, психопрофілактичний, психотерапевтичний і морально-розвивальний потенціал кожної з них.
14. Які настанови Ісуса Христа можна інтерпретувати з психопрофілактично-психотерапевтичних позицій «розумного егоїзму»?

Література:

1. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 131-153; 326-331.
2. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С. 154-181; 388-394.
3. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 26-45.
4. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «КНТ», 2019. – С. 29-48.

5. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник – М.: Прогресс, 1990. – С. 93-130; 334-338.
6. Франкл В. Основы логотерапии. Психотерапия и религия. – СПб.: Речь, 2000. – 28

Тема 5. Екзистенційний психопрофілактичний і психотерапевтичний потенціал гуманістичної віри в Бога

Мета: Оволодіння майбутніми магістрами клінічної та реабілітаційної психології основами наукових знань про: основний психологічний зміст авторитарних і гуманістичних релігій і конфесій, гуманістичної віри в Бога (за Е. Фроммом); цілющий психологічний вплив віри в Бога, згідно з К. Г. Юнгом, В. Е. Франклом, А. Х. Маслоу, К. Р. Роджерсом; «екзистенційну психотерапію» Пауля Тілліха.

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Що таке «авторитарна релігія/конфесія» (за Е. Фроммом)?
2. Порівняйте основний зміст гріха та найбільшої благодаті для людини у авторитарних і гуманістичних релігіях, конфесіях.
3. Що, згідно з К. Г. Юнгом, з В. Франклом, з Г. Олпортом, з Е. Фроммом, є ключовим чинником неврозу?
4. Яким чином віра в Бога може вплинути на переживання невропатичної фрустрації?
5. Інтерпретуйте з психотерапевтичних позицій давній християнсько-теологічний постулат: «*Esse qua esse – bonum est*» – «*Буття в якості буття є благо*» і доведіть, що його можна ефективно використовувати у роботі з суїцидально налаштованими особами.
6. Доведіть, що віра «тільки розумом» може бути цілком ефективним психопрофілактичним і психотерапевтичним фактором.
7. Порівняйте основний психологічний зміст «п'ік-досвіду» та містичного екстазу, знайдіть подібне і відмінності.
8. Висвітліть сутнісний зміст «мужності бути» (за П. Тілліхом).
9. Висвітліть основні положення «екзистенційної психотерапії» П. Тілліха.

Література:

1. Глива Є. Вступ до психотерапії: посібник. – Острог-Київ: «Кондор», 2004. – С. 182-190.
2. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 69-87.
3. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «КНТ», 2019. – С. 76-97.
4. Москалець В. Психологія особистості: підручник. Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 310-317.
5. Москалець В. Психологія особистості: підручник. – Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С. 38-376.
6. Тилліх П. Избранное: Теология культуры. – М.: Юрист, 1995. – С. 7-132; 215-216.
7. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник – М.: Прогресс, 1990. – С. 334-338.
8. Франкл В. Основы логотерапии. Психотерапия и религия. СПб.: Речь, 2000. 286 с.
9. Фромм Э. Психоанализ и религия. – Сумерки богов. – М.: Политиздат, 1989. – С. 143-222.
10. Юнг К. Г. Бог и бессознательное. – М.: Прогресс, 1998. – 138 с.

Тема 6: Методи екзистенційно-психологічної допомоги

Мета: Оволодіння майбутніми магістрами клінічної та реабілітаційної психології основами наукових знань про основні методи екзистенційно-психологічної допомоги: екзистенційно-аналітичної (логотерапевтичної) бесіди; техніки парадоксальної інтенції; «екзистенційного аналізу» Людвіга Бінсвангера.

Завдання й запитання для самоорганізації та самоперевірки:

1. Висвітліть мету й завдання екзистенційно-психологічної допомоги.
2. Розкрийте змістову структуру екзистенційно-аналітичної (логотерапевтичної) бесіди.
3. В чому полягає істотна відмінність екзистенційно-аналітичної (логотерапевтичної) бесіди від бесіди в усіх інших напрямках психологічної допомоги?
4. Що таке «техніка парадоксальної інтенції»?
5. Висвітліть основний зміст надання екзистенційно-психологічної допомоги за допомогою методу «екзистенційного аналізу Л. Бінсвангера».

Література:

1. Глива Є. Вступ до психотерапії: посібник. – Острого-Київ: «Кондор», 2004. – С. 151-193.
2. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «Ліра-К», 2020. – С. 74-87.
3. Москалець В. Психологія релігії: підручник. – Київ: «КНТ», 2019. – С. 82-97.
6. Тиллих П. Избранное: Теология культуры. – М.: Юрист, 1995. – С. 109-132; 216-236.
7. Франкл В. Человек в поисках смысла: сборник – М.: Прогресс, 1990. – С. 338-360.

Основна рекомендована навчально-методична і наукова література

1. Глива Є. Вступ до психотерапії: навчальний посібник. – Острого-Київ: «Острозька академія»; «Кондор», 2004. – С. 145-247.
2. Москалець В. Екзистенційний аналіз: лекції. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
4. Москалець В. Психологія особистості: підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. – Київ: Ліра-К, 2020. – С.131-163; 310-333.
5. Москалець В. П. Психологія особистості: підручник, 2-тє вид., перероб., доповн. Київ-Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2020. – С.154-193; 368-394 .
6. Москалець В. П. Психологія релігії: підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. Київ: Ліра-К, 2020. 192 с.
7. Москалець В. Психологія релігії: підручник, 2-ге вид, переробл., доповн. – Київ: «КНТ», 2019. – 220 с.
8. Тиллих П. Избранное. Теология культуры. – М.: Юрист, 1995. – 480 с.
9. Франкл В. Основы логотерапии. Психотерапия и религия. СПб.: Речь, 2020. 286 с.
10. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ. и нем. / Общ. ред. Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева; вст. ст. Д. А. Леонтьева. – М.: Прогресс, 1990. 368 с.
11. Юнг К. Г. Бог и бессознательное. – М.: Прогресс, 1998. – 138 с.
12. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени. – М.: «Прогресс» – «Универс», 1994. – 336 с.

Додаткова рекомендована навчально-методична і наукова література

1. Гречка М. Таїна людського буття (матриця «воскресіння»): науково-популярне видання. – Київ: «Ліра-К», 2018. – 232 с.
2. Григорій Сковорода Повне зібрання творів. У 2-х т. – Київ: «Наукова думка», 1973. – Т. 1. – С. 77, 80, 87, 144-145; 148; 250. – Т. 2. С.137, 213.
3. Москалець В. П., Олійник А. В. Релігійна віра як антисуїцидальний чинник // Практична психологія та соціальна робота, 2009. – № 2. – С. 71-80.
4. Охорона психічного здоров'я в умовах війни: у 2 т. / пер. з англ. Т. Семігіна, І. Павленко, Є. Овсяннікова, О. Тесленко. – Київ: Наш формат, 2017. 1 т. – С 101-121; 271-297.

5. У кожній темі курсу лекцій, самостійної роботи та семінарських занять цього силабусу.
6. У списку літератури до лекцій: Москалець В. Екзистенційний аналіз. – Електронна бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
7. Фромм Э. Психологія і релігія. – Сумерки богів. – М.: Политиздат, 1989. – С. 143-222.

Стандартом вищої освіти спеціальності 053 Психологія: ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги. ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватись процедури дослідження. ПР7. Рефлексувати і критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки. ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій. ПР12. Складати та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитись до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.